CIJENA 3 DIN.

POŠTARINA U GOTOVU

OBITELJ

BR. 24

1931

ILUSTROVANI TJEDNIK **OBITELJ** IZLAZI SVAKE NEDJELJE

PRETPLATA NA 3 MJESECA DIN 30·—. ZA INOZEMSTVO 3 DOLARA GODIŠNJE. — PRETPLATA SE PLAĆA UNAPRIJED.

POJEDINI BROJ STOJI DIN 3.—

UREDNIŠTVO I UPRAVA, ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21. — TELEFON. 54-17. — ČEKOVNI RAČUN POŠT. ŠTED. BR. 33.536

Slika na omotu ovoga broja: JEDRENJE NA MORU.

ZLATNA KNJIGA OBITELJI

U Zagrebu se na uglu ulice hrvatske kraljice Jelene i bosanskoga kralja Tvrtka gradi Kuća Dobre Štampe, u kojoj će i naš ilustrovani tjednik »Obitelj« imati svoj dom.

Svatko zna, kolika je blagodat imati svoju vlastitu kuću. To je težnja svakoga pojedinca, a to je težnja i svake institucije, svake ustanove, koja hoće da živi svojim životom, te da se uzmogne s uspjehom razvijati.

I »Obitelj«, koja je svojim čitateljima širom prostranih naših krajeva toliko omiljela, imat će evo doskora svoj vlastiti dom, koji će joj biti oslon za daljnji razvoj i za osiguranje njene budućnosti. A sa sigurnošću možemo već sada ustvrditi i to, da će taj novi dom drage naše »Obitelji« imati nada sve blagotvoran utjecaj i na sve veću njenu dotjeranost, jer kućica je po narodnoj riječi slobodica, a s tim je pojmom vezan i pojam napretka i procvata.

Sigurno nema nijednoga našega čitatelja i nijedne čitateljice, koji omiljeloj svojoj »Obitelji« ne bi želio sve dobro za njen trajni procvat i napredak. Zato smo uvjereni, da će svaki to i činom dokazati. Upravljamo dakle molbu na sve vrijedne čitateljice i čitatelje, da ma i najmanjim prinosom pomognu ovo zajedničko djelo sviju nas, koji se kupimo oko »Obitelji«, da dom njezin bude nesamo što prije dograđen, nego i što prije isplaćen. U to ime otvaramo današnjim danom

ZLATNU KNJIGU OBITELJI

za upis sviju darovatelja, koji bilo kolikim darom pomognu ostvarenje ovog vlastitog doma »Obitelji«.

Ne bi smjelo biti nijednog našeg pretplatnika i nijedne pretplatnice, a da njihovo ime ne bude uneseno u tu ZLATNU KNJIGU »OBITELJI«. Dapače ljubav naša prema dragoj djeci našoj i prema djeci milih naših treba da nas ponuka, da ime svakoga od njih bude za vječni spomen uneseno u tu ZLATNU KNJIGU OBITELJI. Uz svako ime i prezime neka bude navedeno i mjesto, dan i godina rođenja, a može se pridodati i koja želja izražena kratko u nekoliko riječi (na pr. Za sreću i zdravlje u životu; ili Obdari ga, Bože, obiljem blagoslova; ili Budi uvijek dobra svom tati i mami; ili Sjećaj se svojih dragih roditelja; ili Za sretan imendan; ili Spomen na dan krizme; ili Spomen na dan zaruka, i slično). Svi, koji budu upisani u ZLATNU KNJIGU OBITELJI, bit će svake godine o blagdanu svete Obitelji u mjesecu siječnju jednom službom Božjom preporučeni Svevišnjemu, da blagoslovi njih i ispuni upisane želje.

Tri će vrste biti upisâ u ZLATNU KNJIGU OBITELJI prema visini darovanja prinosa:

običnim slovima će biti upisano ime onom, tko daruje Din 10·—,
crvenim slovima onom, tko daruje najmanje . . . . . Din 30·—,
zlatnim slovima onom, tko daruje najedamput . . . . Din 100·—.

Imena sviju darovatelja bit će donesena u »Obitelji«, a uz to će svakom, kada dom Obitelji« bude dovršen, na spomen biti ispostavljena i poslana mala ukusna diploma.

Doskora će evo oni naši pretplatnici, koji svoju pretplatu šalju na tri mjeseca, opet slati redovitu četvrtgodišnju pretplatu. Neka ne propuste, a da tom zgodom ne dodadu barem 10 Din (ili koji drugi od triju navedenih vrsta darova) za dom »Obitelji« te neka to zabilježe na naledu čekovne uplatnice zajedno s imenom, prezimenom, danom i godinom rođenja onoga, čije ime treba da bude uneseno u ZLATNU KNJIGU OBITELJI. Ali još je bolje, da se za doznaku dara domu »Obitelji« svaki posluži posebnom čekovnom položnicom, koju prilažemo ovom broju.

Za svaki i najmanji prinos neka bude vrijednim i dragim našim čitateljicama i čitateljima već unaprijed hvala.

U Zagrebu, na Duhove 1931.

Za uredništvo »Obitelji«:
Dr JOSIP ANDRIĆ

Za upravu »Obitelji«:
Dr VELIMIR DEŽELIĆ sin

*Izdaje Konzorcij jeronimskih časopisa (predstavnik dr Josip Andrić). * Odgovorni urednik dr Josip Andrić, Zagreb. Trenkova 1.*
Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ulica 2.
Zaklada Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu.

2804

BROJ 24 OBITELJ GOD III

U ZAGREBU 14 LIPNJA 1931

ZAGREBAČKI MISTERIJ

NAPISAO LUKA PERINIĆ

31. svibnja Zagreb je svečano proslavio jubilej »Majke Božje od Kamenitih vrata«. Inače mirni i pospani »grad na Gričkih goricah« prenuo se iz povijesnog drjemeža i okitio girlandama drevnu crkvu svetoga Marka, što se sred njegovih grudiju kao srce njegovo smjestila, i od vremena potamnjele zidine Kamenitih vrata, što čuvaju u sebi najdražu uspomenu prošlosti. Razigrao se Grički grad i nasmiješio se pri toplom sjećanju na davna vremena, koja kao da se evo bar za čas obnavljaju, a ulicama njegovim provrvjelo mnoštvo, nanizali se barjaci, zasvirala glazba, zaorila pjesma i molitva. Najveći odličnici naše zemlje zajedno s dobrom djecom i sirotim staricama dobre volje i velike vjere skupili se na njegovu klasičnom tlu u zajedničkom slavlju. A zvona radosno bruje i pjesmom miluju sve krovove, sve stijene, sva lica i sve duše: i zovu, zovu, zovu... Oživio je stari »grad na Gričkih goricah«... — A kada je sve obavio mrak i zajedno s razigranom maštom lako eliminirao svakodnevnu sadašnjicu, »Zagrebački misterij« prenio nas je potpunoma u iluziju prošlih radosti.

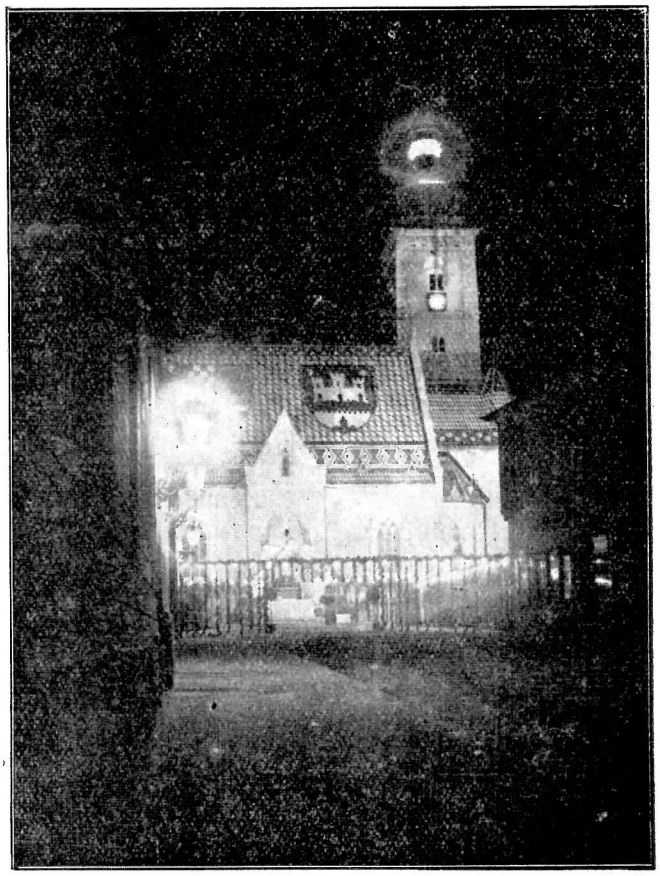

CRKVA SV. MARKA U NOĆI
prigodom jubileja „Majke Božje od Kamenitih vrata"

Nad gradom je zašutio pjev Zdravomarija i pobožna tišina pala nad mirnim pred nekoliko dana pogorjelim gradom. Tek negdje odjekuju zvonki udarci po kladivu i ritmička kovačka pjesma. To u kovačnici pobožne majstorice Modlar djetići kuju Marijin monogram s krunom, što će se sutra postaviti na ogradu pred slikom nebeske Majke, koja je u netom minulom požaru čudom sačuvana. Ta kasna buka uzrujava mirne građane, otvaraju se prozori i eto živahne prepirke. Približuje se zov noćobdije. Uz trublje se zatvaraju g r a d s k a v r a t a i gradski sudac uz propisani ceremonijal p r e d a j e ključ poštenom Ačamajstoru, da ga kroz ovu noć čuva.

I opet pada noćni mir još dublji i još tajanstveniji. Ali u to zabreca s Kaptolske strane zvono na vatru, iz daljine se čuje zapomaganje, na tamnom nebu vidi se žarki odsjev požara, a sa kule na Dvercima straža javlja, da je planuo Kaptol. Grič je i opet na nogama i naslađuje se nesreći svoje braće, s kojom je u neprestanim svađama. Ali svijetli lik djevojke, koja je na nedavnom garištu našla netaknutu sliku Majke Božje, gane njihova srca i otvara u noći nikad ne otvorena gradska vrata, da pruže pomoć Kaptolu. A žene se skrušeno mole čudotvornoj Majci. I jest: straža sa Dverca javlja, da je plamen stao. I eto pogorelci sa Kaptola prvi puta dolaze u noći kroz širom otvorena gradska vrata, dolaze u procesiji, da se zahvale zajedničkoj Majci, zaštitnici i jednih i drugih, kraljici svih Hrvata. Himna se njihova završava riječima:

»Zaštitnica Griča i Kaptola,
Zagreb grada i sviju Hrvata
neka bude sada i navijeke
Majka Božja od Kamenih vrata!«

HRVATSKI METROPOLITA DR A. BAUER SLUŽI SV. MISU POD OTVORENIM NEBOM NA MARKOVU TRGU
Foto Đuro Griesbach

KRUNA MAJKE BOŽJE
Po nacrtu prof. Kljakovića
izradio V. Mesić

I polaze predvođeni župnikom sa svijećama u ruci, da iste noći postave čudotvorni lik Majke Božje u kapelicu na Kamenitim vratima. A iz crkve uz pratnju orgulja dopire svečana i radosna pjesma anđeoskih korova.

S oduševljenjem smo pratili čitavu radnju i proživljavali prošlost kao da se tu pred nama otkriva, jer doista: tamo su eno Kamenita vrata, onamo Kaptol, a onamo Dverca sa svojim Lotršćakom, koji breca posebnim glasom, poznatim svakome Zagrepčaninu, i uklapa zajedno sa svim ostalim okolnostima čitavu radnju »Zagrebačkoga misterija« u pravi povijesni ambijenat i uvlači u život, koji se tu pred dvije stotine godina razvijao u posebnom čaru ustaljenih tradicionalnih običaja.

Dr V. Deželić, sin, koji je napisao tekst misterija, znao je vrlo dobro dočarati sve intimne karakteristike onoga vremena i koordinirati ih prema jednom glavnom motivu misterija, a dr Božidar Širola na temelju kajkavskih pjesama iz onoga doba varirajući čisto nabožne melodije s profanim neobično je pomogao savršenstvu cjeline.

Obrađujući zagrebačku prošlost svi su naši spisatelji redovito obrađivali zakletu mržnju i vječiti antagonizam Griča i Kaptola, kao da je bio to jedini pokretač svih njihovih nastojanja Međutim ovaj zagrebački misterij buni se protiv svemu tome i namjesto da raspiruje borbu, proglašuje mir i iznosi ljubav i pomirenje braće. A ta ljubav i pomirenje dolaze preko nebeske Majke, koju i jedni i drugi slave i koja nad jednima i nad drugima bdije kao nad dragom djecom. Čudotvorna slika te Majke Božje postavljena je kao simbol nerazdjelive veze bra-

NAROD SLUŠA SV. MISU NA MARKOVU TRGU

KRUNA DJETETA ISUSA
Po nacrtu prof. Kljakovića
izradio V. Mesić

UČENICE MILOSRDNIH SESTARA NOSE U PROCESIJI ČUDOTVORNU SLIKU MAJKE BOŽJE OD KAMENITIH VRATA
Foto Đuro Griesbach

tinske ljubavi na onim Kamenitim vratima, koja su lučila Grič od Kaptola i koja su doista bila svjedokom mnogih gorkih trzavica u povijesti našeg bijelog Zagreba. Na Kamenitim vratima čeka ona djecu Griča i Kaptola, da im šapne majčinsku riječ mira i ljubavi, prije nego će da se sastanu. I Grič i Kaptol očuvala je od haranja požara, a ljubav njezina prema jednima i drugima čudom je spojila i njih u ljubavi.

Za proslavu jubileja Majke Božje od Kamenitih vrata nije se moglo naći sretnijeg motiva u povijesti grada Zagreba od onoga, koji je »Zagrebački misterij« iznio. Doista prigodna stvar, ali ne takva, da bi se dala zaboraviti, jer u njoj ima nešto tako lijepa, čisto zagrebačkog i religioznog, što ostaje i živi trajno.

*

Zagrebački Misterij »Majka Božja od Kamenitih vrata« napisao je dr V. Deželić oslanjajući se na zapiske, koje nam je o tom predmetu kronika zabilježila. Inače je čitavi sadržaj, koji je iskoristio mnogo detalja tipičnih za stari Zagreb onoga doba, udešen prema temeljnoj tendenciji glume. Najmarkantnije dijelove misterija uglazbio je dr Božidar Širola prema motivima starih hrvatskih korala i »Citharae octochordae«, koji su u ono vrijeme (pred 200 godina) bili uobičajeni u našim krajevima. Prikazivanje misterija vršilo se pod otvorenim nebom na sretno izabranom trgu Katarine Zrinske, gdje su po nacrtima slikara Marijana Trepše bile izgrađene stalne kulise i gdje su crkva sv. Katarine kao i prozori okolnih kuća i toranj na Dvercima vrlo dobro poslužili glumcima i zborovima. Povijesna radnja misterija zbivala se po prilici u isto vrijeme dana, kada se vršilo i njegovo prikazivanje, tako da je iluzija realnosti bila potpuna. Režiju je vodio Dubravko Dujšin, a orkestrom i zborovima ravnao je Mladen Pozaić. Glavna lica glumili su glumci iz zagrebačkog narodnog kazališta, a zborove razna zagrebačka pjevačka društva. Na pozornicu dolazi odjednom grupa od preko tri stotine osoba.

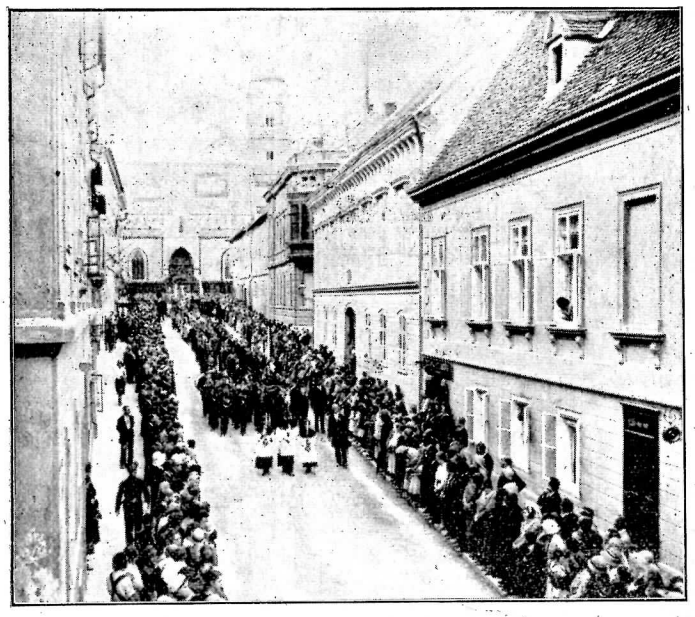

PROCESIJA KREĆE IZ MARKOVE CRKVE

NJIHOVA VELIČANSTVA KRALJ I KRALJICA PRISUSTVUJU SV. MISI NA MARKOVU TRGU

PRVI I JEDINI

(NASTAVAK.)

ROMAN JEDNE ŽENE — NAPISAO MARKO SOLJAČIĆ

Brat je Alfred nije gledao, a ni sestra joj Matilda nije mogla priskočiti zato, što nije znala za njezinu bijedu: živjela je sa svojim mužem u jednoj dalekoj provinciji, a gospođa Jolanka nije joj, iz nekih posebnih razloga, htjela ništa javljati o svojoj neimaštini, makar je znala, da je već davno zaboravila na jad radi njezine udaje. Gospođa Vida i sama je oskudijevala, a jedina, koja je bila u mogućnosti, gospođa Weng, nije o njoj znala drugo, nego da joj je dobro, jer je muž, kad god bi se za nju interesirala, krivo informirao i držao je u uvjerenju, da gospođa Jolanka u uredu vrši svoj posao i da za to prima lijepu mjesečnu plaću.

U teškom času našao joj se i opet gospodin Antić. On je obašao čitav grad, ne bi li za nju našao komadić mjesta, ali teška privredno-ekonomska i financijalna kriza zapriječila je njezino namještenje. Gospodin Antić znao je, da se ona bavi šivanjem rublja za svoju djecu, pa joj je kao realan čovjek vrlo taktički predložio, da se primi toga hljeba, dok se što bolje ne nađe.

Gospođi Jolanki nije to bilo ispod časti. Uvijek je cijenila rad, a sada, kad je taj rad imao prehraniti njezinu djecu, ona je oduševljeno prihvatila savjet gospodina Antića, zahvalila mu i tek se bojala, da ne bi bilo malo posla.

Poslije duga traganja za stanom našla je jedan prikladan za svoj posao i primjeren svome materijalnom stanju. Prikladan, jer se nalazio nedaleko malte. Bio je dakle na dohvatu radnicima i seljacima, koji su dolazili u grad, a ona je najviše i računala na njih. (Ta nije bila izučena švelja.) Primjeren materijalnom stanju, jer nije više mogla priuštiti sebi stan od dvije sobe, kad je ovaj vlažan i tijesan stajao četiri stotine i pedeset dinara.

Prvoga srpnja 1927. godine ostavljala je ona kuću, koja joj je bila prirasla srcu više od roditeljske.

Lako je shvatiti njezino raspoloženje, kad znamo, da je u toj kući proživjela sijaset ugodnih, blagih i toplih, a isto toliko možda bijednih i sumornih dana.

Otkidala se od nje teško, kao što se teško oprašta od najmilijega svježeg groba. Od svega nosila je sobom samo uspomenu i sjećanje, da je najteža ona rana, koja ne može da zacijeli. Ali vjerujte mi, da joj je u vedrim blagdanskim danima bila najmilija utjeha s djecom proći mimo tu kuću. Onda bi se ona svega sjećala, a kad bi djeca označivala mjesta svojih srdačnih igara, smijeha, cike i zanosa, njoj bi se stislo srce, pa kad bi se udaljivala od mjesta svojih uspomena, ona bi sveudilj s tim stisnutim srcem vraćala poglede, da ugleda i najsitniji detalj, koji bi joj napunio dušu nečim neoborivim, što bi ponesla kući, da u kasnim satima noći, kad bi djeca spavala, uz šivaću mašinu, gradi spomenik, kojemu je na vrlu zamislila bol, koji je izjedao, ali ona je bila u nj zaljubljena, pa je on bio nesamo realan nego i konkretan, opipljiv, užasan i težak.

U novome stanu vrlo se neprijatno snašla. Tijesna sobica, mala, neugledna, prenatrpana i bez svijetla, koje kroz malo okance nije moglo ni da prodre, da rasvijetli stol, četiri stolca, ormar, divan i šivaću mašinu. Jedva je u njoj bilo mjesta za šestero, sedmero ljudi, koji bi se jedva mogli micati, da ne naprave štetu.

Kad je gospođa Jolanka prvi put dovela djecu u tu sobu, ona su se pogledavala, kao da ne vjeruju, da bi to moglo biti njihovo novo obitavalište. Bilo je u tim pogledima nešto tako ljupkožalosno, da ni najindiferentniji čovjek ne bi bio mogao ostati hladan. Ali u tom, možda najgorčem momentu, gospođa je Jolanka izdržala očajnu borbu između razuma i srca: nije proplakala. Tek, da se oslobodi dječjih očiju, prignula se, zagrlila Milicu i poljubila je tako intenzivno i toplo, da je dijete nekako osjetilo, da joj je to zamjena za hladnoću, koja je zijevala iz svih kutova uboge periferijske potleušice. I to dijete bilo je u tom času, za čudo, tako jako, da nije vrisnulo, nego se okrenulo, pogledalo u strop i svojim svetim (jest svetim!) prstićem otrlo suzu, što joj se bila spustila na jabučicu. A gospođa Jolanka dobro je shvatila, svoje inače prpošno i razmaženo miljenče, te je opet bila jaka suha oka primiti se posla oko uređivanja te spilje zamolivši Draga i Zvonka, da joj dodavaju sitnije stvari, fotografije i slike, ne bi li što prije pred djecom iskrsla bar blijeda slika onoga prijašnjeg intimnog i srdačnog uređenja.

Cijeli dan se mučila s djecom, dok je približno ostvarila svoju zamisao. Ali to ni izdaleka nije bilo ono. Sve je bilo natrpano i prigušeno. Soba je bila tako niska, da nije ni stolca trebala, da povješa slike.

Kad su navečer išli spavati, zrak je bio zagušljiv i težak. Deset minuta poslije Milica se okrenula, sjela na krevetu i zapitala:

— Mamice, oćemo i još dugo tu spavati?

Gospođa Jolanka, kad bi i mogla, ne bi bila odgovorila na to zabrinuto pitanje. Otišla je do nje, sjela na stolac, prislonila lice uz njezinu glavicu i šutjela, dok je mala zaspala, prvi put u životu naslućujući, možda, svojim sitnim srcem kobnu ruševinu lijepih djetinjskih snova i gledajući licem u lice nešto, što nije poznavala, ali je znala, da je strašno i neminovno.

To je bilo gospođi Jolanki najstrašnije od svega. Jer je prozrela dušu djetinju, to joj je bila prva neprospavana noć u novom stanu.

Sjutradan rano ujutro gospodin je Antić išetao preko malte, zaustavljao svakoga seljaka i seljakinju, upozorivao na kućni broj gospođe Jolanke i molio, da joj, uz jeftiniju cijenu, nose na posao ono, što sami ne znaju napraviti. U nedjelju potrudio se čak u dva obližnja sela da agitira za tvrdu koricu sirote majke. I uspijevao je. Seljaci su u početku donosili toliko posla, da

je ona gotovo dan i noć morala raditi. Rijetko je kada prije pola noći išla na počinak, a nikada je dan nije našao u krevetu.

Životarilo se. Kruha nije uzmanjkalo prvih mjeseci. Ona se iscrpila, ali bila je zadovoljna, što joj djeca nijesu gladna, molila je Boga, da tako uvijek bude, dok ih na noge ne postavi.

Činilo joj se, naravno, da je taj dan daleko, i makar čovjeku od stanovite dobi brzo prolaze dani, njoj su se vukli mlitavi i lijeni u beskonačno dugim strepnjama opora života.

Što dalje, sve joj je teže išlo. Seljaci počeli su izostajati, a kad bi dolazili, donosili bi sitne stvari, od kojih se nije moglo živjeti. Dogodilo se mnogo puta i to, da po svršenu poslu nije mogla utjerati ono nekoliko krvavo zasluženih dinara, na koje je čekala kao na spas. Dogodilo se mnogo puta, da bi bezobraznik s najvećom mirnoćom rekao: »Bum platil«. Kao da nije vidio ispijene oči, satrto tijelo i bijedu, koja je vapila pred licem Božjim za zadržanu plaću težačku. Događalo se i to, da su joj za najmanju, i umišljenu, pogrješku prigovarali, derali se na nju i tobože uvrijeđeno odlazili, a da joj nijesu rekli ni hvala.

A kome se ona mogla obratiti, kome potužiti? Da je to učinila, bila bi našla pravdu, ali čovjek je toliko nepošten, da bi joj ubio glas, i ona bi bila još više stradala, jer bi nepravda išla od usta do usta, i onaj, kojega bi pogodio zakon, vikao bi, da ga svi čuju, kako ga je upropastila ona, kojoj zaista zloba nikada nije okaljala dušu.

Bi li i dalje onda dolazili ljudi? Ona je to smatrala velikim pitanjem, pa je radije šutjela. Nije čak ni gospodinu Antiću nikada o tom ništa govorila, jer ga je poznavala kao nagla čovjeka, koji bi podigao buku, a ona je držala, da je bolje u skritu životu trpjeti negoli u otvorenu i nasrtljivu značaju pobijediti.

To je bila njezina pogreška. Ona je i inače previše vjerovala ljudima, pa je mislila, da će se sve to izgladiti i poći boljim putem.

Međutim, svakim danom rasla je njezina nesreća, a kad je nadošla zima postajala je sve malodušnijom.

18. veljače 1928. godine nije mogla djeci dati komadić hljeba.

Tko je čitao Danteovu povijest grofa Ugolina, može da nasluti bol i trganje njezine duše. Jest, ona je bila u boljem položaju. Mogla je zakucati na tuđa vrata, koja, iako se teško otvaraju, ipak se iza njih nađe po koje srce, koje je spremno dati od suviška obilne gozbe. Mogla je reći gospodinu Antiću, mogla je pohoditi gospođu Vidu, koja bi obletjela, našla i dala. Ali ona od svega toga nije ništa učinila, ne zato, što ne bi htjela, nego zato, što nije znala. A nije znala, jer joj se toga dana bila ukočila duša, pa nije bila sposobna da išta pomisli, a prema tome bila je i nesposobna da išta započne.

A djeca su bila tiha i mirna, kao da im se to svaki dan događa. Tek koji ljubopitan pogled upravljala su svojoj majci, koja je po svojoj naravi toga dana bila veća mučenica od onoga Danteova patnika.

Već se bilo gotovo i zamračilo, kad je mali Zvonko šapnuo Dragu, kao da se boji, da ne bi majka čula:

— Danas nijesmo još ručali.

To je gospođu Jolanku trglo. Bez riječi obukla je svoj zimski kaput i proljetni uzela preko ruke, smogla snage da reče Dragu, neka pripazi na braca i sestricu i izgubila se brzim koracima žureći se do stana gospođe Vide, koja je još u listopadu bila našla stan negdje na protivnoj periferiji.

Taj proljetni kaput uzela je u namjeri, da ga proda ili založi u zalagaonici. (Sve ono nakita, što je imala, bila je već rasprodala za jeftine novce.) Ali bilo je sram nositi taj komad, pa je išla staroj gospođi, ne bili ona s njom išla da obave tu tešku dužnost.

Međutim, kad je došla gospođi Vidi, iz lako shvatljivih razloga, nije htjela da išta kaže. Grudi su joj se nadimale, grlo joj se stiskalo i jedva je mogla da reče nekoliko običnih, konvencionalnih riječi, koje se ni izdaleka nijesu slagale s njezinim raspoloženjem.

(Nastavit će se.)

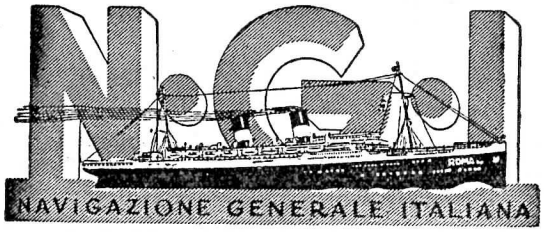

ZAGREB, ZRINJSKI TRG 16
Brzojavi: NAVIGAZION — Telefon 50-28

Najpovoljnije pruge:
Genova-Sjeverna Amerika S|S „Roma" 5. juna, M|S „Augustus" 19. juna. — **Genova-Južna Amerika** S|S „Giulio Cesare" 6. juna, S|S „Duilio" 6. jula. — **Genova-Srednja Amerika-Južni Pacific** M|S „Orazio" 4. juna, S|S „Colombo" 2. jula. — **Genova-Australija** M|S „Viminale" 20. maja, M|S „Romolo" 8. augusta. — Genova-Brazil 11, Genova-Uruguay i Argentina samo 14 dana.

N. G. I. zastupa: Društvo „SITMAR". Pruge iz Genove za **Egipat, Palestinu, Grčku i Carigrad.**

N. G. I. zastupa: Društvo „SAN MARCO". Pruge: Dva puta nedjeljno **Venezia-Trieste-Split-Dubrovnik** i obratno. Dnevna pruga **Fiume-Ancona.** Četrnaestdnevna pruga **Venezia - Trieste-Ancona - Bari-Brindisi-Rodi-Leros-Smirna.**

PADOVANSKE SVEČANOSTI za vrijeme proslave obljetnice SV. ANTUNA: N. G. I. i sva njegova podzastupstva u svim većim mjestima Jugoslavije davaju upute i organiziraju izlete i hodočašća u Padovu.

GOSTI NA EFEŠKOJ PROSLAVI KOD ZAVJETNE CRKVE DELORITE U KUNI

U sredini opat Msgr. Mašo Bodulić

PROSLAVA 1500. GODIŠNJICE EFEŠKOGA SABORA

NAPISAO P. KRSTO SELAK

Ove se godine navršilo 1500 godina od glasovitog crkvenog sabora u Efezu g. 431. Po svem se svijetu slavi taj jubilej, pa je tako proslavljen i u Kuni na otoku Pelješcu.

Kuna je romantično mjestance u pelješkim visinama ispod gordog brda »Rote«. To je rodno mjesto velikog slikara pok. Celestina Medovića, g. Nedjeljka Subotića i Balda Violića. Ti hrvatski književnici i kulturni radnici uzgojili su se u starodrevnome samostanu »Delorite«. »Delorita« je znamenito i krasno svetište Lauretanske Majke Božje. Samostan s crkvom ima oko 300 godina. Položaj je vrlo idiličan, dominira nad čitavom župom. Pokraj velebne zavjetne crkve »Delorite«, koju sagradiše pobožni Pelješčani, podiže se samostan. Ispred crkve je lijepi park čempresa, borova i hrastova.

PRENOS NAZARETSKE KUĆICE
Za crkvu Lauretanske Majke Božje u Kuni naslikao Fr. Testen

U ovome hramu »Deloriti« obavljena je dne 10./V. vanredno uspjela i nezapamćena do sada svečanost: Efeško slavlje«. Možemo reći, čitavi je Pelješac došao da se pokloni svojoj nebeskoj Majci. Mase naroda prisustvovale su u crkvi svečanoj sv. misi, koju je služio zaslužni msgr. Mašo Bodulić, opat korčulanski. Krasni govor o Gospi održao je prečasni don Božo Depolo. Pjevački zbor je odlično pjevao misu Griesbacher uz pratnju koncertnih orgulja, a u impozantnoj procesiji je uzorno svirala »hrvatska glazba« iz Janjine.

To je bio dan Majke Božje, dan najveće manifestacije i odanosti k svojoj miloj »Deloriti«.

Za uspomenu na ovaj dan izradio je umjetnik fra Testen veličanstvenu sliku: »Prenos Nazaretske Kučice«. Slika je upravo sjano uspjela. To je golemo djelo. Sliku će staviti na luk iznad presbiterija na najodličnije mjesto. Slika je posve originalna, a bila je na isti dan svečano blagoslovljena.

PRED SMRT
SV. ANTUNA
PADOVANSKOGA
Sveca dovezoše na kolima u samostan sv. Marije Arcella

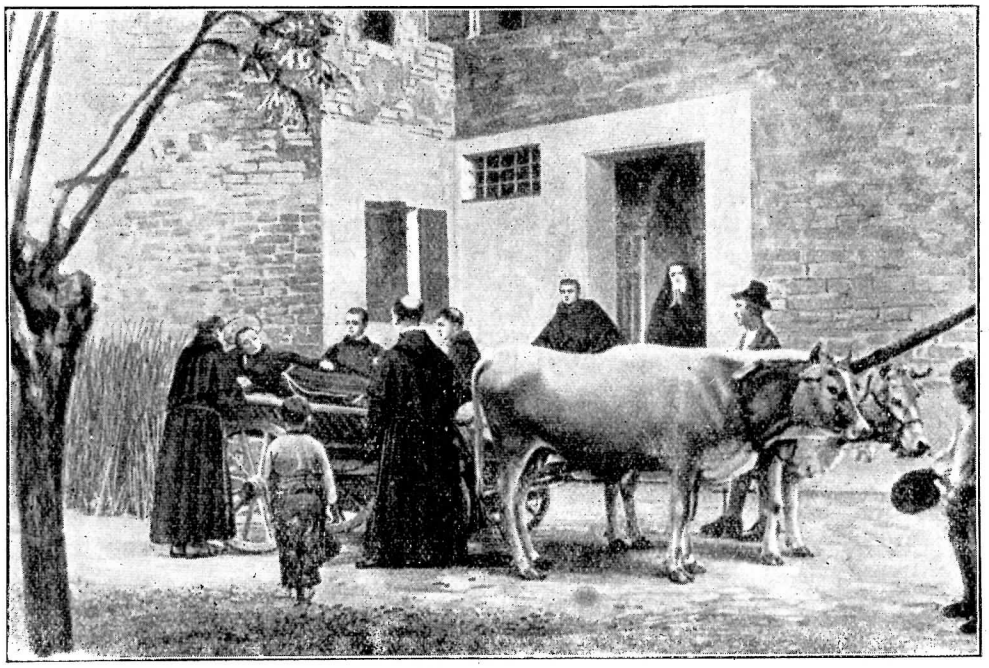

Jubilej 1231.—1931.

SEDAMSTOTA GODIŠNJICA SV. ANTUNA PADOVANSKOGA

Na dan 13. lipnja navršuje se sedamstota godišnjica blažene smrti velikoga božjega ugodnika i čudotvorca sv. Antuna. Sveti Antun Padovanski je po čitavom svijetu osobito čašćeni svetac, a u našem narodu napose. U našem narodu ima mnogo prošteništa i svetišta svetoga Antuna, a nema mjesta, gdje ne bi bilo oltara u čast svetomu Antunu Padovanskomu. Narod mu se utječe s pobožnim molitvama za njegov moćan zagovor. Zaziva ga u različitim svojim nevoljama i potrebama, osobito za izgubljene stvari. Sveti Antun u nevolji rado pomaže. Zato ga pored katolika časte i hvale i inovjerci.

Sv. Antun Paodvanski rodio se na dan Velike Gospoje, 15. kolovoza 1195. god. u gradu Lisabonu u Portugalu od plemenitih roditelja. Krsno mu je ime bilo Ferdinand, a ime Antun je primio, kad je stupio u svojoj 15. godini u red augustinovaca. G. 1220. stupio je u novoosnovani franjevački red i bio poslan u Afriku, da poganima naviješta sv. vjeru, ali se već 1221. god. vraća radi bolesti. Od tada propovijeda po Italiji i Francuskoj protiv pokvarenosti i krivovjerja. Uz to je činio i mnoga čudesa. Svoje propovijedi je napisao i sačuvane su do danas. Sv. Antun je umro 13. lipnja 1231. god. u samostanu Arcela kod Padove, pa ga prozvaše Padovanskim. Prenesen je u Padovu i nad njegovim je grobom podignuta veličanstvena crkva. Iza Svečeve smrti dogodila su se njegovim zagovorom brojna čudesa, pa je već godinu dana iza smrti bio proglašen svetim. Sada se po čitavom svijetu slavi sedamstota godišnjica njegove blažene smrti.

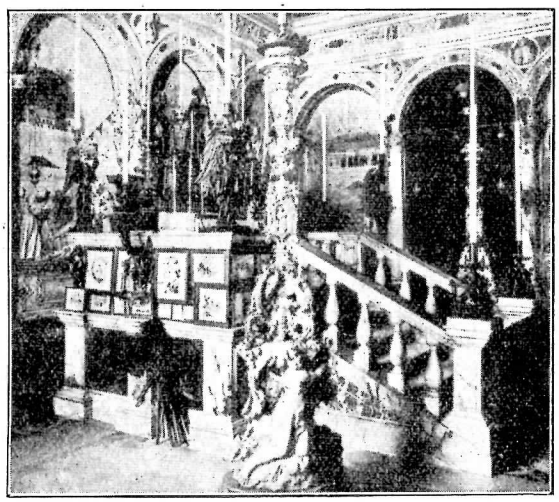

GROB SV. ANTUNA U BAZILICI

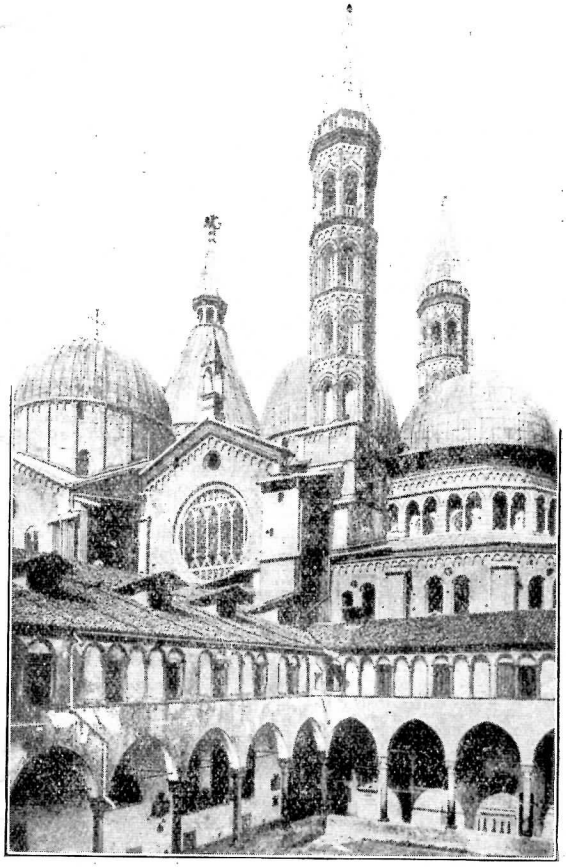

BAZILIKA SV. ANTUNA U PADOVI

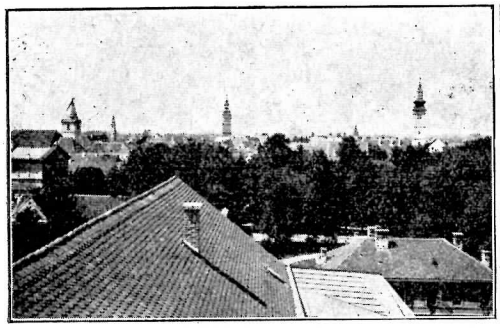

POGLED NA VARAŽDIN S KUPULE

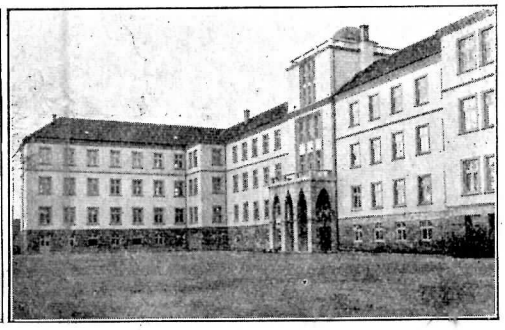

N OVA ZGRADA KOLEGIJA

FRANJEVAČKA CR

KOLEGIJ SV. ANTUNA

Kad je godine 1900. bila osnovana naša hrvatsko-slavonska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda, glavna je briga njezinih poglavara bila, kako i gdje će uzgajati podmladak za redovničku provinciju. Budući da mlada provincija nije u početku imala dovoljan broj ljudi, koji bi mladež poučavali, slalo je poglavarstvo đake nižih gimnazijskih razreda u susjednu dalmatinsku provinciju. Više razrede polazili su đaci na domaćem učilištu, koje se zvalo »Studium philosophicum«. Taj je studij bio u Zagrebu i u Samoboru kraj Zagreba do god. 1903. Te godine odluči uprava provincije, da u Varaždinu osnuje za provinciju dječačko sjemenište. Tako je od god. 1904. usredotočen srednjoškolski studij za franjevački podmladak baš u Varaždinu. Pitomci sjemeništa polazili su doduše mjesnu državnu gimnaziju, ali su u samostanu imali svoj internat i cijeli odgoj bio je upravljan tako, da od mladeži učini sposobne radnike na kulturno-prosvjetnom polju. Broj učenika u internatu kretao se između 30 i 40. Razboritom upravom poglavara opažao se velik napredak u zavodu. Sjemeništarci su znali pod vodstvom svoga prefekta više put kroz godinu iznenaditi odlične goste i svoje profesore kakovom predstavom. Pjevanje i tamburanje gajilo se svim marom i s veseljem.

Kad je godine 1913. mjesna državna gimnazija počela sve više primati realni smjer, odluči poglavarstvo provincije da osnuje svoju vlastitu gimnaziju. Živo se oko toga radilo i osobitih zasluga stekao je u to doba provincijal, a sada nadbiskup beogradski preuzv. g. O. Rafael I. Rodić. Ratne godine spriječile su naum o gradnji i uređenju vlastite gimnazije. Godine 1923. preuzima državna gimnazija u Varaždinu posvema realni smjer, pa je franjevačka provincija bila prisiljena, da što prije započne već prije zamišljenu domaću gimnaziju. To je učinjeno 1925., kad su bila otvorena prva tri razreda. Ovi su razredi bili smješteni u bivše sjemenište i u prostorije samostana. Godine 1926. slavio se jubilej sv. Franje, utemeljitelja reda Franjevaca. Sad je bio čas, da se započne s gradnjom novog sjemeništa.

Ne žaleći truda dali se Franjevci na posao, a potpomagani su bili od zahvalnog naroda, koji je poznavao rad Franjevaca. Godine 1927. poče se dizati veliki zavod, koji ima da bude ujedno jubilarnim spomenikom sv. Franje i sv. Antuna. Godine 1928. bile su prostorije nove zgrade već toliko udešene, da se moglo na jesen iste godine početi sa školom u novim prostorijama. Budući da su nadošle još teže prilike, a materijalnih sredstava nije bilo, to se s gradnjom moralo god. 1929. prestati. Zgrada je doduše u nutrinji donekle uređena, ali posao još nije posve svršen. Izvana je samo jedna strana gotova. Druge strane su izvana još gole opeke. Ipak nije smetala ova poteškoća, koja još ni sad nije

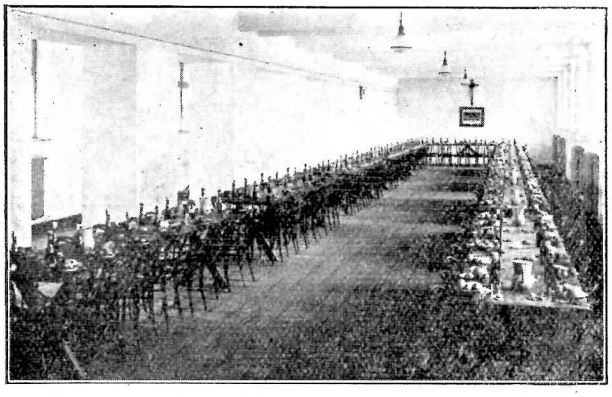

Lijevo:

BLAGOVAONICA U KOLEGIJU

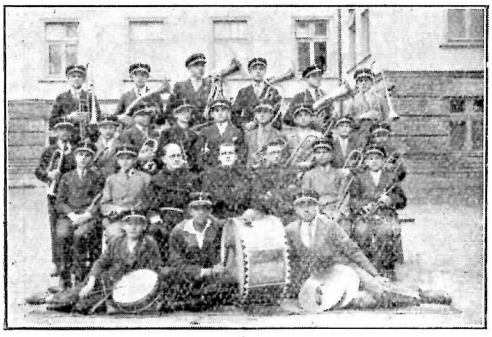

LIMENA GLAZBA PITOMACA

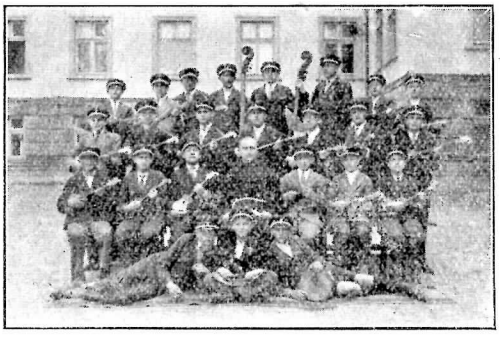

TAMBURAŠKI ZBOR

NA IZLETU KOD

RKVA U ZAGREBU

PITOMCI ZA VRIJEME ODMORA

PREDNJI DIO VELIKE UČIONE

U GRADU VARAŽDINU

uklonjena, da poglavari sjemeništa i škole neumorno rade za odgoj djece. Svake godine javlja se sve više novih pitomaca, pa je kolegij i premalen. Djeca vide doduše trud i poteškoće svojih poglavara, ali se ipak mogu za vrijeme odmora bezbrižno na prostranom igralištu zabavljati.

A i sami poglavari imadu jedino dobro i napredak učenika pred očima. Zato im daju izvan školske obuke i drugu plemenitu zabavu, kao pjevanje, sviranje, predstave i izlete. Dok u vrijeme učenja, koje se obavlja zajednički u velikoj učioni ima da vlada najstroži mir i red, to se na velikim izletima masti brada s pečenkom, pjeva se i zabavlja do mile volje. Pitomci kolegija imadu svoj strogi dnevni red. Ovaj vidno djeluje na njihov odgoj i izobrazbu.

Za dobar napredak u naucima mora da dijete bude zdravo, a za zdravlje je najpotrebniji uredan život. Pitomci imadu dovoljno počinka, a jutrom im je prva dužnost da pribivaju sv. misi u zavodskoj kapelici. Ova kapelica je zasada još provizorno uređena. Kad bude zgrada potpunoma gotova, bit će i kapelica tako uređena, da mogu i vanjski ljudi prisustvovati sv. misi.

Poslije jutarnjeg učenja dolaze pitomci u veliku blagovaonu, da se okrijepe tjelesnom hranom. A brižna braća (lajici) franjevci neumorna su u podvorbi pitomaca, za koje znadu, da će Božjom milošću postati svećenici-redovnici.

Kako mladež imade lijepe sposobnosti, to im odgojitelji kolegija daju prilike da te sposobnosti upotrijebe i usavrše. Tako se u zavodu nalaze narodna glazbala — tambure, a učenici su marljivi tamburaši, pa mogu da višeput na godinu razvesele posjetnike svojih priredaba. Pred godinu dana počelo se i s limenom glazbom (puhalački instrumenti), pa su pitomci pokazali osobitu spremu kod brzog shvaćanja ove plemenite glazbe. U zavodu se sada nalazi već lijepi broj instrumenata, a isto tako i potpuno skladan orkestar.

Tik do igrališta nalazi se u kolegiju i lijepi prostrani park, u kojega hladu mogu učenici šetati ili se odmarati. Tu se u proljeće marljivo kopa, presađuje i sadi razno cvijeće i drveće. Franjevci su iz naroda izašli i za narod rade: oni su narodni ljudi, pa ih zato naš narod i voli i štuje i pomaže. Franjevci taj naš narod razumiju, pa ga rado podupiru svojim savjetima, kad su za to zamoljeni. Naša slika pokazuje posjet nekog »tateka«, s kojim dvojica franjevaca posve po domaći na travi sjede i razgovaraju.

Nastojanje i trud Franjevaca na kulturno-prosvjetnom polju vrijedno je samo hvale i potpore. Mnogi su ljudi s veseljem pozdravili, kad su čuli i saznali, da su Franjevci u Varaždinu otvorili odgojilište za svoj redovnički podmladak. Danas su potrebni takvi zavodi, gdje će se mladež tako odgajati, da ostane stalna i nepokolebiva u vjeri; vjerna i odana domovini, jer na takvoj mladeži ostaje svijet!

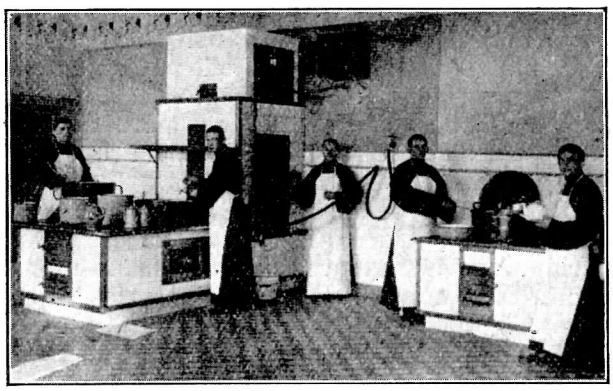

Desno:
KUHINJA I KUHARI
U KOLEGIJU

GREBEN-GRADA

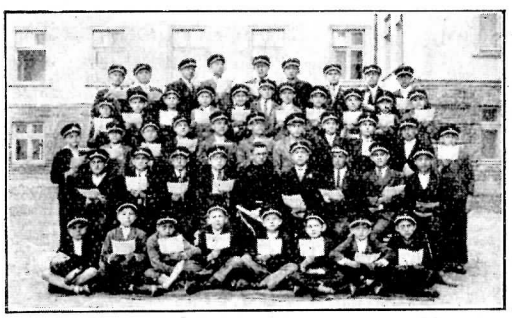

PJEVAČKI ZBOR

PATRI TJEŠE „TATEKA"

Obiteljske prilike u Hrvatskoj prije dvjesta godina*

Zabilježio Juraj Kocijanić

Naš pučki propovjednik o. Stjepan Zagrebački u knjizi svojih propovijedi od g. 1727. odgovara na zanimljivo pitanje u svezi s onim riječima Sv. Pisma: »Ostavi človek Otca i Mater, i deržal se bude žene svoje«, na pitanje naime, da li je dužnost prije se pobrinuti za bijedne roditelje nego za ženu i djecu. Autor veli: »Na to ne ja nego mesto mene sv. Tomaš Ang. odgovarja . . ., da je najveća i najprva dužnost roditelje pomagati, potlam ženu, najzada decu«. Potkrjepljuje tu nauku lijepim primjerom iz spisa »Pliniuša i Valeriuša Maximuša«. Dvije kćeri imale su u tamnici zatvorene svoje roditelje, jedna svog oca, druga svoju majku. Roditelji su bili osuđeni, da od glada poginu, i zato je bilo strogo zabranjeno donositi im hranu. Ljubav je domišljata, ona je požrtvovna. Kćeri su dolazile da pohode u tamnici svoje jadne starce i pohađajući hranile su ih preko tamničkih rešetka svojim vlastitim mlijekom, samo da od gladi ne poginu. Njihova malena dječica morala su stoga kod kuće stradati. Kad su poglavari doznali za tu njihovu vanrednu ljubav, pustili su na slobodu njihove roditelje. O. Stjepan na to nadodaje: »Sadašnje pak žalosno vreme gde je na svetu čuti takovo pripečenje (= događaj) i ovulike ljubavi iskazanje? Eh! Ni ga, ni, ar povsud drugo ni čuti neg žalosne Roditelov glase: Fili, quid fecisti nobis sic? Sinko, zakaj z nami tak zlo činiš« I odavle doznajemo, kako da se onda kod nas običavalo oporučno ostavljati darove za sirotinju, za ispokoj duša i u ine dobrotvorne svrhe i to po nauci i na poticaj sv. Crkve.

Obiteljske prilike našega naroda još bolje možemo upoznati iz propovijedi na 2. nedjelju po Bogojavljenju pod naslovom: »Vsaki keršćenik vu vsakom ztališu lehko se more zveličiti (= spasiti), ako listor samo hoće.« Propovijed je izrađena na temelju riječi sv. Evanđelja (Ivan z.): »Zvan be i Jezuš na Svadbu«. Samo nekoliko karakterističnih izvadaka. Kad naš o. kapucin govori o svadbovanju, veli: »Znano je pak dobro, kak se svadbe obslužavaju, z goščenjem naimre i pijančuvanjem, štimajući (= držeći) ljudi ovoga sveta, da prez takovoga goščenja rodbinstvo po zakonstvu (= ženidbi) vučinjeno nikaj ne bi valjalo, i da ga ni većega veselja nego ono, koje se z pijanstvum dokonča. Ter vendar kaj je jošče več (= više), ako ravno z svadbenim veseljem obslužava se Karmina Divojačtva zaručnikov, povsem tom Kristuš, zveličitelj naš, tulik Ljubitelj Divojačtva kod jedna i prava čistoća Nebeska, budući pozvan na onu svadbu došel je bil na nju: Vocatus est Jesus ad nuptias. Ovde da bi ja hotel opitati jednoga sv. Augustina, zakaj je Jezuš na svadbu išel?, znam, da bi on odgovoril, da zato, da bi potvrdil, da je On zakonstvo (= ženidbu) izmislil . . ., i za zapreti vusta onem nevernikom, koji blazneć proti sv. zakonskom stališu prepovedali su (= zabranili) ženitvu . . .« I onda su naši svećenici naučavali jasno i glasno nauku o božanskoj ustanovi i uzvišenoj svrsi ženidbe, onu istu, koju sv. Crkva katolička naučava i danas nakon 200 godina, kako ju je i nedavno pred čitavim svijetom razložio sv. Otac Papa u svojoj okružnici »Casti conubii« od 31. XII. 1930. Crkva je i onda odvažno suzbijala zle običaje napose preveliku raskošnost i alkoholizam, što vidimo i iz drugih povijesnih spomenika.

Iz ovog propovjedničkog djela upoznati možemo dosta točno obiteljske, staleške i društvene odnose u našem narodu prije 200 godina. Autor tumači u istoj propovijedi nauku, da se lako mogu spasiti svi ljudi u svim staležima. Naročito sa socijalnog gledišta vrijedno je navesti ove retke: ». . . Na pokoneckonca oni Slugi čuju se večkrat tužiti, kakti i oni. Težaki, da njihovi gospodari tak z njimi zapovedaju, da ih ni vu Petek ni vu Svetek ne puščaju manguvati (= ne poslovati), na tuliko da večkrat nimaju vremena spati ni jesti, vnogo menje Boga moliti. Večkrat po Svetkeh jesu primorani ne samo delati nego i sv. Mešu zamuditi (= odnemariti). Oh! ter kak bi se vu ovakovom stališu mogel človek zveličiti?« Pozivljući se na riječi sv. Ivana Zlat. kaže: ». . . Ar g. Bog vsakoga vu njegovom stališu zveličiti hoće, ako listor poleg svojega stališa bude se tersil ono činili, kaj more . . . Među težačkih Ljudi pak ni bi bil sv. Izidoruš? Među slug ni bi sv. Onezimuš i sv. Vidalis? Stanovito jesu! Ako su adda ovi mogli ne samo zveličiti se nego i Svetci Božji postati, zakaj se i vezda ne bi mogel i moral ufati vsaki Sluga i težački Človek zveličiti?« Iz ove utješne nauke snažno se iskri ona ista topla zabrinutost sv. Crkve katoličke, ona ista djelotvorna ljubav spram najnižih i najpotištenijih, kojom ju je sam Gospodin Isus nadahnuo, kojom odiše sve njezino devetnaestogodinje socijalno djelovanje, a koje je onako temeljito objasnio pred 40 godina veliki Papa Leon XIII. u glasovitoj programatskoj okružnici »Rerum novarum«. Hrvatski propovjednik prije 200 godina kako »čovječanski« rješava ono teško vječno pitanje, kakav treba da je odnos između bogataša i siromaha. »Ako se gdo nahađa vu stališu bogatom ali (= ili) siromaškom, ti takovi naj poslušaju sv. Augustina, kaj on od njih govori. Ova dva stališa Bogati i Ubogi jesu si suprotni, ali su si i potrebni. Ar bogatec je zarad ubogog vučinjen, i ubogi zarad bogatoga. Ubogoga zadene prositi, a bogatoga podeliti . . . Tersci (= trgovci) i Mešterski ljudi naj se slobodno skerbe za svoj pošten falat (= komad) kruha, ali prez vsake Ciganije, vkanjuvanja i tatbine, prez kriveh i nepotrebneh kletvih i prisegih, prez prekeršavanja postkov i zamuđavanja sv. Meše po Svetkeh . . .« Ovo malo do-

* Vidi članak u »Obitelji« na str. 321.

OVOGODIŠNJI PRVOPRIČESNICI I PRVOPRIČESNICE IZ DJEČJEG ZABAVIŠTA SESTARA SV. VINKA U ZAGREBU

voljno je, da si stvorimo dosta vjernu sliku ondašnjih naših društvenih i privrednih prilika.

Pouka o obiteljskom napose bračnom životu uvijek je veoma važna i potrebna. Zato smatram, da će biti korisno iznijeti nekoliko sličica iz bračnoga života od prije 200 godina. »Kak se Zakonski Muži proti Zakonskem Ženam svojem iskazuvati i sponašati moraju«, naslov je propovijedi na »Tretu Nedelju po sv. III. kraljeh«. Kao motto slavlja riječi: »Tantum dic verbo.« (Mat. 8.). »Samo reči rečjum!« U uvodu prikazuje teške posljedice ratova i veliku vrijednost mira, koji je najpotrebitiji supruzima. »Najveć na Mužeh stoji i kod (= kao) spametnešeh od Žen, da se naimre z razlogom i lepem načinom proti svojem Ženam iskažuju, nje ravnaju z rečjum. Tantum dic verbo! Samo reči rečjum!« To je pravilo, koje će žene jamačno veseljem odobriti, ako možda i ne u njegovoj cijelosti. Još radije će povladivati ono, poradi česa se propovjednik obara na muževe ovako: »Ne jur šentavanjem (= psovanjem), kletvami i pšanjenjem (= grdnjama), vnogo manje z tepenjem (= bijenjem) i bubanjem po herbtih i po glavah kod (= kao) po koje neme živine nego z lepemi rečmi, z kojemi se vnogo več (= više) opraviti more neg zlemi«. Dok ovako otvoreno spočitava muževima njihovu surovost, ne štedeći žena odmah nastavlja: »... Vnoge žene hote gospodariti i zapovedati z Mužmi svojemi proti navuku i zapovedi sv. Pavla Ap. govorećega: Mulieres subditae sint viris suis (Efes. 5.). Žene podložne naj budu mužem svojem. Ar Vir est caput mulieris (I. Kor 11.). Muž je glava Žene. Pače i sam G. Bog najperve Žene Eve i po nje vsemu nje ostanku (= potomstvu) dal je za pokoru: Sub potestate viri eris et ipse dominabitur tui (Gen. 3.). Pod oblastjum muža tvojega budeš, i on z tobom zapovedal bude.« Da ne bi ozlovoljio žena, tumači autor, da ova muževlja vlast nad ženom nije neograničena, već da je tolika, kolika je vlast duše nad tijelom. Suprug ne smije da postupa sa ženom »kod (= kao) z kmeticami ali deklami svojemi«. »Viri diligere debent uxores suas sicut corpora sua« (Ef. 5.). Muževi moraju ljubiti svoje žene kao svoje tijelo. »Muž je glava žene, kad je Kristus glava Cirkve (Efes. 523.). Zakaj zato zapoveda sv. Ap. Pavel: Muži, ljubete Žene vaše kod je Kristuš ljubil Cirkvu...« »Ovak su dužni vsi zakonski (= supruzi) ljubiti svoje žene ne samo na početku zakonstva (= braka), doklam su mlade, friške, lepe, zdrave, nego kada i k letam dojdu«. Zanimljivo nastavlja: »Ar se nahađaju vnogi, koji ljube žene svoje vu mladosti, vu starosti za nje ne maraju. Doklam su zdrave i delati mogu, ljube je, za betežne pak znati niti čuti ne hte. (To se i danas opaža u seljaštvu). Nekoji ljube žene svoje, ako su plodne (onda nije bilo »bijele kuge«!) i ako njim Sine rode, ako su pak jalove ali samemi kćerami hižne vugle vdiraju, te takove preganjaju i odurjavaju. (I onda su dakle udaje zadavale roditeljima mnogo jada!). Ovi vsi ovakvi i ovem spodobni ne nasleduju Kristuša vu ljubavi niti zapovedi sv. Pavla ne obdržavaju...

Odlučno uzimlje u obranu žene od zlostavljanja supruga. »Muži, ljubete žene vaše i najte žuhki biti proti njim, ne čemerete njih niti ih ne činete tulike od čemera i pelina žuhkeše kaline požirati, ne kričete nad njimi cel dan kod (= kao) karvani (= gavrani) nad sovami, nego ako kaj hočete od njih imati: Tantum dic verbo! Listor z dobrum rečjum rečete, povečte njim...! Vnogo menje mora se takva vika i halabuka činiti među Zakonskemi (= supruzima), da bi ju Susedi ali po vulicah ljudi čuli: Tantum dic verbo! Poveč na samom, za tihom, na kratkom prez serditosti, prez kletvih, prez psovanja, prez tepenja, i ja ti obećam, da ti pri nje več (= više) opraviš z dobrem neg zlem... Ne kažete se tak čemerneh, žuhkeh i jadoviteh proti njim, kako da bi robinje ali (= ili) nema živina a ne Žene vaše bile!« Ponovno upućuje muževe, »koji štimaju, da njihove žene jesu tak tverdoga srca i tupe pameti, da se pri njih i š njimi nikaj ne more opraviti prez palice (= batine), prez šake, prez tepenja i bubanja, prez kletvih i blaznosti«, neka djeluju na ženu prijaznim riječima, jer »oni hudobni serditi Muži, koji svoje žene tuku kakti kamenje, naj se čuvaju i boje, da jim G. Bog pred očima ne zapre Vrata... vekovečne dike nebeske. Eh! Tantum dic verbo! Poveč je rečjum, kaj hoćeš

od nje imeti a ne z palicum. Ar znaj, o moj zakonski človek (= supruže), da žena tvoja je Mačke spodobna (Neka oproste poštovane dame!), ar Mačka, doklam se gladi, ona takaj je pitoma okol človeka se miluje, dvori, miše lovi, ali stisni Mačku za rep, potegni ju za vuho, ni li istina, da počne vriščati, zubmi i z prakli (= pandžama) oberne se proti Človeku, i sebe braneč njega rani, divja (= divlja) postane nit za miše ne mari! Ravno takove jesu vnoge žene ... Ako Muži nje preganjaju, pšane, biju i tako rekuč vrate njihove njim zavijaju, da se one takaj proti svojem Mužem postavljaju i sebe kod Mačke brane, ni čuda nit zamera vredno.«

Žali sve one »vnoge žene poštene drugač i hvale vredne ..., koje njihovi serditi, pijani, hudobni i na vse grehe nagnjeni Muži prez vsakoga zroka pregarjaju, pšane, tuku i mercvare, da večkrat malo žive ostaju.« Dok žali dobre žene, odmah im otvoreno spočitava: »vnoge ste si same krive ..., kajti se slepečki ženite ..., kajti listor na lepotu a nikaj na dobrotu pazite ...« Kad je dosta izudarao muževe, naglo okreće štap i bez pardona lupa po ženama. »... Niti mislile niste, da listor deklič i vnoga takaj naimre mlada vidi kojega snažnega (= pristaloga) friškoga i lepo opravljenoga Mladenca, počmu zdihavati, da bi ov mogel mene dopasti, oh! kak bi se za srečne deržala, a ne misli, kakove je nature (= ćudi), kada je pijan i trezen, kakovoga je glasa i imetka, nikaj ne ispitavaju, za vsa se te takove nikaj ne skrbe nego samo na nasladnosti telovne, kojeh se pervo vremena neg štimaju zasite, ar su im večkrat i vu zabice, ter kaj hiža takoveh je drugo nego pekel?

Propovijed ima veseli i šaljivi završetak: »Ah Pater! vaše vezdašnje Prodečtvo svedoči, da ste Vi ali (= ili) podmićeni dobro od žen, ali pak Vi ne poznate, kakove su nature žene, koje kakove špičaste čemerne jezike vu svojeh zubeh nose i z njimi kak nas siromahe Muže tja do serc našeh prebadaju; da bi Vi znali, drugač bi mislili i govorili.« Na ovu tešku pritužbu odgovara pater: »Bratja moja draga, kaj sem rekel, rekel sem, komu se pravo ne vidi, danas 8 dan naj simo dojde, morebiti povoljnešega kaj čul bude, za vezda pako Amen.«

Gospodin »Pater« doista je održao riječ. Slijedeće nedjelje (4. po Bogojavljenju) rekao je propovijed: »Kak se Žene zakonske svojemi Mužmi zakonskemi sponašati moraju i kak proti njim iskazuvati«. Dobro je iskoristio riječi sv. Evanđelja: »Domine, salva nos, perimus.« (Mat. 8.) »Gospone, oslobodi nas, pogibamo«. U uvodu pripovijeda, kako je sedam grčkih mudraca odgovorilo na pitanje, što je u kući najpotrebnije, da u njoj vlada sreća i zadovoljstvo. Sedmi mudrac je odgovorio: »Mir, složnost i ljubav među Gospodari Zakonskemi (= supruzima), među Mužem naimre i Ženum Zakonskum«. Odma nastavlja ovako: »Danas kanim ... Ženu podvučiti, kak se moraju proti zakonskem tovarošu (suprugu) svojem izkazuvati, da nebudu prisiljene od njih k susedom bežati niti njih pred glavari svetskemi ali duhovnemi tužiti govoreći: Domine, salva nos, perimus! Gospoda, susedi, prijateli, glavari, pomagajte, ar pogibljemo, Muži naši nas hote zatući. Da vas adda ne samo ne zatuku nego niti tukli ne budu, posluhnete navuk, koga vam dati hoću.« Govornik se sasvim na domaću obraća na muževe govoreći im: »Nu kade ste sada vi Muži, koji ste se pred osmemi dnevi počeli bili ali prekesno proti ženam vašem tužiti, povečte adda sada, kaj ste onda hoteli napervo dovesti!« Muževi iznose teške tužbe na svoje žene. »Oh Pater!«, jauču oni, »ne morete veruvati, kakove sotone jesu naše žene. One su krive i zrok tulikeh karkih i kletvih, nepokoja i jada našega, koje vse po svoje terde glave hote činiti i imeti, da bi mi vsa po njihove volje činili, kaj ako li se ne vučini, ako bi im se koja najmenša žalna reč reče, oh! taki je ogenj na krovu. Ako ne vide vsigdar palice ali volovske žile pri vratih obešene i š njime večkrat nisu pretepane, ni jim moguće njihovega spičastoga jezika za zubmi držati niti nam pred njimi jednoga založaja kruha mirovno pojesti ... One hote ... i nad nami zapovedati, jednum rečjum hote po sile hlače naše nositi ... Oh Pater! ... kak je to teško i kulik je to križ? Propovjednik ih umiruje riječima: »Nu dosta je toga povedano, žene ravno tak proti vam se tuže i jošće gore, kaj bi skoro i berže veruvati moral.« Tumači zatim nauk sv. Pavla apost.: »Mulieres subditae sint viris suis sicut Domino« (Ef. 5.). »Žene naj budu pokorne ... Mužem svojem kakti samomu G. Bogu! Razmete, žene, kaj je to?« Ženama preporučuje, neka svojom blagošću, ustrpljivošću i prijaznošću nastoje omiliti suprugu, na taj način mogu dapače s njime i vladati, kako primjeri svjedoče.

Na to ustaju žene i ovako stanu okrivljivati muževe: »Oh Pater! oh Pater! da bi vi znali, kakove proklete nature je moj Muž, i da bi vi videli, kaj iz mene čini, vi bi se ne samo od čuda križali nego i od pomiluvanja nad menum splakali. On se je zevsema iz Boga spozabil (I danas je to česta pritužba!) i mene ne pusti Bogu služiti, i tako mi oba dva živemo vu pogibli duše naše pogubiti, ako G. Bog mužu mojemu pameti na bolje ne premeni, zakoj zato: Domine, salva nos, perimus! G. Bože! smiluj se nam, ar pogibljemo. Vu večer, ako mu večerje ni, kriči, da vse grmi, niti mene i družine pred njim vu hiže mesta ni, nego moramo po vulicah na nebu zvezde brojiti.« Žalosne doista nevolje, koje se i dan danas često opetuju. Na te pritužbe govori propovjednik ženama: »Žena naj se vuči mučati i mučeč Mužu svojemu pokorna biti ze vsum podložnostjum, a ne odgovarjati, ne kleti, ne pšaniti njega!«

U priprostom, doduše i pučkom obliku, u šaljivom tonu podana je bila našim ženama i muževima napose mladeži ozbiljna pouka prije dvjesta godina, pouka uvjerljiva, koja je potekla iz prijateljskog svećeničkog srca. Današnjem naraštaju poučavanje nije voljko, zato neka se ovo pročita, ako ne kao pouka, to barem kao crtice iz naše domaće hrvatske povjesnice!

Lijepa zemlja Jugoslavija ...

sa svojim sjajnim manastirima ... sa svojim krasnim portalima ... i bisernim zubima svojih stanovnika!

Uvijek novi zanos bude krasote ove osobite zemlje. I uvijek novo divljenje pobudjuju blještavo bijeli zubi njenih stanovnika. Stotine tisuća Jugoslovena njeguju zube Sargovim Kalodontom. Svježa i bujna pjena ovog krema za zube daje zubima biserni sjaj, a ustima zdravlje i čistoću.

SARGOV

KALODONT

čuva zdravlje i ljepotu zuba

K U Ć A N S T V O

Ljetni špinat. Naš obični špinat — čim jače otopli vrijeme — odmah se usjemeni. On dakle nije za ljeto. Ali ima jedna druga vrsta ljetnog špinata, koja se lahko ne osjemeni ni pri najvećoj žezi. To je »Novoseland·ski špinat«. Ovaj je isto tako dobar za jelo kao i naš obični. Pače ima ljudi, koji vele, da je još bolji od našeg. Osim toga može dobro uspijevati i u polusjeni koje voćke ili zgrade. I. S.

Korisne upute. Koja domaćica želi da ima uvijek bistro ulje, ta neka češće pusti u bocu vrlo malo soli. Škrobljeno rublje zadrži ljepši sjaj, ako se škrobu (štirki) primiješa malo soli. Tim se ujedno zapriječuje, da se rublje kod glačanja ne prilijepi za glačalo.

Rane mahune dobiju se od graha čučavca, a ne od tačkaša. Visoki je grah uistinu rodniji, ali prispijeva kasnije. On je dapače nježnijih mahuna i boljeg teka, a rodi obilnije i kod nepovoljnog vremena. Uz to za visoki grah treba visoko kolje ili pruće, a to ga poskupljuje. Domaćice, koje žele imati što prije mahuna, neka sade grah čučavac.

Pojila za živad. Mi znademo da živad mora svaki dan dobivati barem dvaput svježu i čistu vodu, a osobito za ljetnih vrućih dana. Zagađena ili gnojem zasićena voda škodi živadi, jer od nje može i oboljeti. Kao što je živadi potrebna dobra i zdrava hrana, isto tako joj je potrebna i zdrava voda. Mnoge to domaćice zanemaruju, ali im se to obično osvećuje.

Gumeni ogrtači. Poslije nekog vremena postanu tvrdi, ukrute se i pucaju. Da se to zapriječi, treba mokar ogrtač objesiti u hladnu prostoriju, ali u kojoj se ne mrzne. Tu će se osušiti preko noći. A i oni ogrtači, koji su se malo već ukrutili, do ći će opet u prvobitno stanje, ako ih ostavimo jednu noć u podrumu. Nikada se ne smiju sušiti u toploj prostoriji, a nipošto kod vruće peći, jer će se ukrutiti i lomiti. I. S.

K U H I N J A

Izvrsni medeni poljupci. Uzmi pol kilograma brašna, 16 dkg čistog ugrijanog meda, 3 cijela jaja, 20 dkg šećera u prahu, 2 kavene žličice sitnog cimeta, 1 žličicu karamfila i 1 žlicu sode za jelo. Sve to brzo miješaj, razvali na daski, napravi male okrugle kolačiće i naglo ispeci. Možeš ih još pomazati istopljenim šećerom ili čokoladom.

Izvrsna marmelada od šljiva pravi se na ovaj način: Uzmi 3 kg posve zrelih šljiva bez koštica, ½ kg šećera, ¼ l dobrog vinskog octa. Tome dometni mali komadić cimeta, nekoliko zrnaca karanfila, 70 grama kore od naranče i žutu koru jednog limuna. Ovo dvoje sitno isjeckaj. Nad vatrom neprestano sve to miješaj tako dugo, dok se posve ne zgusne. Kad se razmlači, spravi u staklenke ili u lonce, te dobro i čvrsto zaveži.

Jagode u rumu. Svježe šumske jagode preberi, metni u sito, prelij vodom, pusti da se ocijede i osuše, a zatim ih slaži u staklenke. Najprije red jagoda dva prsta visoko, zatim jedan red tučenog šećera, te tako, dok ne napuniš staklenku do gore. Punu staklenku zalij dobrim rumom, poveži pergamentom i spremi na hladno suho mjesto. S. A.

Sok od jagoda. Zrele i izabrane šumske jagode metneš u rijetku tkaninu (muselin) te iscjediš iz njih sok. Na pol kg soka od jagoda kuhaj 40 dkg šećera u kockama sa malo vode tako dugo, dok baca mjehure. Zatim ulij sok od jagoda u vreli šećer, te sve zajedno prokuhaj tri minute i pri tom obiraj pjenu. Prokuhani sok ohladi, ulij u manje staklenke, začepi i zapečati ili poveži pergamentom i spremi na suho mjesto. Sok se pije sa vodom ili sa sodavodom, a upotrebljava se i za kolače. S. A.

NARODNA NOŠNJA IZ TOPLICA TOPUSKO 1931. G.

Mila Sekso, Derventa, Ružica Madjarac, Vrpolje, Bela Starčević, Derventa

C V J E Ć A R S T V O

Ljetno sijanje povrća i cvijeća. Proljetno sijanje raznog povrća i cvijeća obično uspije dobro, dok ljetno ponekad zataji. A zašto? Ne stoji to do sjemena, kako mnogi misle, već to stoji do vlage, koja se nalazi u zemlji. U proljeće je naime zemlja puna zimske vlage, koja se ishlapljuje polagano. Zato sjeme — pa makar bilo i suho vrijeme — radi vlage — brzo isklija. Osim toga ni proljetne sunčane zrake ne suše naglo zemlju, kao što to čini ljetno sunce. Dakle tko želi da ima dobar uspjeh i od ljetnog sijanja, taj se mora pobrinuti, da posijano mjesto bude stalno vlažno i da ga ne peku sunčane zrake. Jer, ako sjeme nabubri, a nema dosta vlage, teško da ćemo uspjeti sijanjem. Nu osim toga radi drugih mnogih poslova malo je poteže ljeti voditi stalan nadzor nad posijanom gredicom. Ali da ipak na posijanoj gredici sačuvamo duže vlagu, uradit ćemo ovako:

Kad posijemo sjeme, onda ćemo kroz finu rešetku obilno zaliti posijanu gredicu. Zatim ćemo ga tanko, pokriti borovim iglicama ili mahovinom. Na taj ćemo način — pa makar da je najveća žega — sačuvati vlagu u zemlji na duže vremena. Zalijevati možemo kasnije i po ovom pokrivaču. Pošto se je vlada zadržala u zemlji, sjeme će niknuti brzo i jednako. Osim toga zaštitili smo ga od ptica, koje ga rado žderu, ali zaštedili smo tim i novac, koji bismo morali izdati za drugo sjeme. Nu čim sjeme proklije, mora se ukloniti pokrov.

Velika je pogrješka pregusto sijanje. Pregustim sijanjem dobivamo tanak i slab rasad, a takvim rasadom postizavamo slab uspjeh. Valja dakle sijati orijetko, a ako je ipak sjeme izniklo pregusto, onda ga treba što prije, to bolje raščupati. Potrebno je nadalje imati na zalihi jedan dio sjemena za kasniju sjetvu ili za nadosijavanje. To je lako, jer je sjeme većinom klicavo par godina. I pregustom se sijanju može pomoći, ako sitno sjeme pomiješamo pred sjetvu finom zemljom ili pijeskom, pa ga tekar onda sijemo. S istoga razloga treba sitno sjeme sijati samo onda, kad je vrijeme posve mirno i bez vjetra, jer ga inače može raznijeti vjetar. Posijano se sjeme mora pokriti posve tankim slojem sitne zemlje, koju smo propustili kroz rešeto. Nu samo toliko, koliko je krupno sjeme, nipošto ne deblje. Možemo ga još i pritisnuti daščicom, jer je i tim osigurano bolje klijanje. I. S.

Cvjetne lukovice zumbula, tulipana i t. d. bilo to za lonce, bilo za vrt treba posaditi mjeseca listopada. Posađivanjem u to vrijeme istjeraju lukovice puno žila. Što više žila, to je ljepši i krupniji cvijet. Ako želimo da nam to cvijeće cvate u loncima već u siječnju ili veljači, onda ćemo ih saditi u rujnu. A da se što bolje ožile, metnut ćemo ih skupa s loncem u tamni kut podruma, ili ćemo ih zakopati na vrtu. I. S.

ŠIRITE „OBITELJ"

ZADRUŽNA PUČKA ŠTEDIONICA
k. z. u ZAGREBU
TRG KRALJA TOMISLAVA 21.
prima uloške i daje zajmove uz najpovoljnije uvjete

ŠALE

Irska dosjetka. — Kamo si potrčao, Mike?

— Idem čestitati našemu Patu. Dobio je sina.

— He, zakasnio si.

— Zar je dijete umrlo?

— Nije, nego smo već sve pivo potrošili.

Razgovor. Dva Skota dođu na novo groblje.

— Ne sviđa mi se, reče jedan. — Volio bih umrijeti, nego da me ovdje pokopaju.

Drugi odgovori: — Ja sam protivnoga nazora. Ako bi mi suđeno bilo to dočekati, rado ću se dati ovdje sahraniti.

Na sudu. — Zašto upotrebljavate kod krađa nož i revolver?

Optuženi: — Pa to je moje »oruđe«!

Milo za drago. »Gospodine, vi se neuljudno ponašate! Pozajmit ću vam knjigu »O dobrom vladanju«!

»Vrlo sam zahvalan na ljubažljivosti, samo me uznemiruje jedno: šta ćete vi dotle bez tako potrebne knjige?«

Daj pogodi! »Evo, pogodi, koliko imam jaja u torbi, a ako pogodiš, dajem ti ih svih 20 badava.«

Slučaj. »Kad već govorimo o slučaju, dopustite, da vam ispričam: Bio je 11. u mjesecu, moj kućni broj je 11 i ja sam se kladio na konja, koji je nosio broj 11.«

»Pa vi ste naravski dobili?«

»Moj konj je stigao upravo jedanaesti.«

Najkraći pismeni zadatak. U jednoj gimnaziji profesor je zadao svojim đacima kao pismeni zadatak, da opišu tok jedne nogometne utakmice. Đaci s najvećim oduševljenjem izrade zadaću, ali jedan đak napiše ove riječi: »Zbog jake kiše, nogometna utakmica je odgođena.«

MODA

UZORCI LJETNIH OPRAVA I ŠEŠIRA

Samo tko u miru bira, dobro kupi

Ako morate od dućana do dućana da razgledate robu, onda ćete se u stisci i žurbi odlučiti možda na nešto, čemu ćete se poslije kajati.

Zato birajte robu kod kuće! Tu imadete vremena da ispitate komad po komad uzorka na svoju vrijednost, nitko Vas ne može nagovarati na nešto, što Vam nije po ukusu.

Zatražite zato našu kolekciju tkanina za ženske haljine, kostime i kabanice, i Vi ćete tu kolekciju dobiti za par dana, dakako besplatno i bezobvezno. — Tada sjednite, birajte ono, što najbolje odgovara Vašem liku, Vašem ukusu.

Jer mi nabavljamo robu izravno u tvornici, a prodajemo je izravno Vama, te otpadaju razne provizije, Vi kupujete dakle kod nas bolju kvalitetu ***za manje novaca.***

Već pola vijeka poslužujemo zadovoljne mušterije.

Najveća trgovačka i otpremna kuća

KASTNER I ÖHLER, ZAGREB

Ako još nemate naš glavni katalog, zatražite ga. Za nekoliko ga dana imate besplatno u rukama.

Ovdje odreži!

Odgonetački kupon 24. broja „Obitelji“ 1931.

ŠAH

Problem br. 28. (10)

T. Herlin

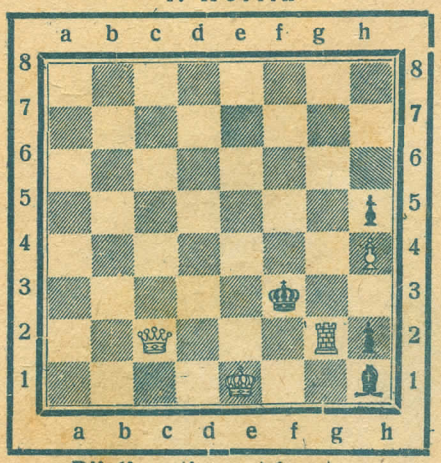

Bijeli matira u tri poteza.

Problem br. 29. (11)

Zvonimir Modor, Srij. Mitrovica

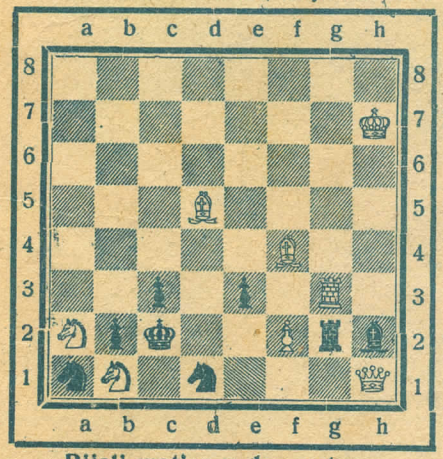

Bijeli matira u dva poteza.

ZAGONETKE

Križaljka

Sastavio *Dragutin A. Maltarić*, Sarajevo

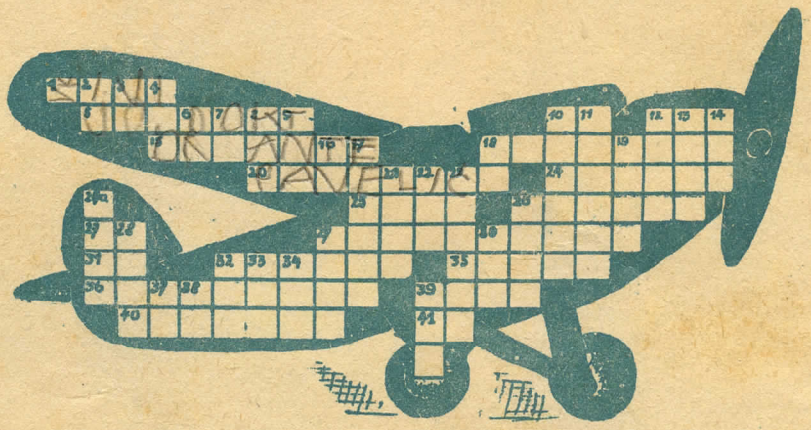

Vodoravno: 1. Biblijsko lice. 5. Vazdušni talog. 10. Zamj. 12. Veznik. 15. Naručaj, breme. 18. Čas, moment. 20. Hrabriti. 24. Jadnica, siroče. 25. godišnje doba. 26. Stopala. 27. Apostr. veznik. 29. Značajan. 31. Franc. član. 32. M. ime. 35. top. 36. Ponoviti. 39. Jelo. 40. Planina u Evropi. 41. Lat. veznik.

Okomito: 2. Grčko slovo. 3. Ruska rijeka. 4. franc. negacija. 6. Božanstvo. 7. Kratica za »iridium«. 8. Zamj. u padežu. 9. Ovamo. 10. Trgovina mesom. 11. Židovski svećenici (naopako). 12. Čestica (m = n). 13. Ž. ime (dativ). 14. Mjera. 16. Pod. 27. Vod. 17. Ruski konjanici. 18. Zamj. 19. Planeta. 21. Novac, glazb. instrumenat. 22. Oblik gl. posjedovati. 23. Dvojnik, suparnik. 24 a. Zov na telefonu. 26. Težina. 28. Dio muške toilete. 29. Krasi, resi. 30. Crna tinta. 32. Pod 4 vod. 33. Zamj. 34. Napolju, 37. Vrst pjesme. 38. Ove, 39. Veznik.

ODGONETKE IZ 15. BROJA. »OBITELJI«.

1. Križaljka. Vodoravno: 3. Kap. 5. Pat. 7. Motor. 9. Vareš. 11. Lim. 12. Kotor. 14. Nad. 15. Šaka. 17. Idol. 19. Dalekozor. 22. Mekan-tvrd. 27. Kana. 28. Ralo. 30. Buk. 31. Kokos. 34. Abo. 35. Pasat. 37. Stoka. 39. Oto, 40. Ana.

Okomito: 1. Kat. 2. Bar. 3. Komad. 4. Pokal. 5. Pariz. 6. Tenor. 7. Miš. 8. Ro. 9. Vo. 10. Šal. 13. Tok. 16. Kamen. 18. Dobra. 20. Ema. 21. Ost(i). 22. Makao. 23. Kakao. 24. Nek(a). 25. Vrsta. 26. Dlaka. 27. Kup. 29. Oba. 32. Ot(on). 33. Os. 36. Sto. 38. Ono.

2. Konjićev skok.

Oro gnjezdo vrh timora vije,
Jer slobode u ravnici nije,
Ne bi zato barbarin sve zvali
Što vi mroste, dok su oni spali.
Mažuranić.

3. Skrivačice. 1. Bakar. 2. Biograd. 3. Atena. 4. Šibenik. 5. Rim.

Odgonetku treba poslati do 27. lipnja. Svi odgonetači ovoga četvrtgodišta dolaze u natječaj za nagrade, koje će se žrijebom razdijeliti. Odgonetke se šalju za svaki broj posebno.

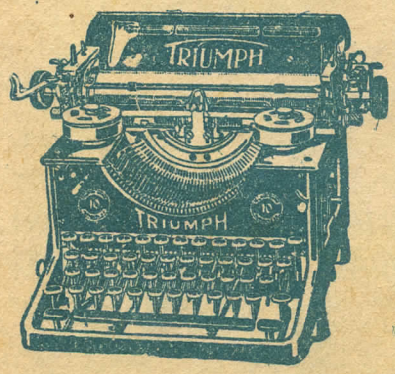

Vrhunac savršenosti!

Veliki kao i mali novi modeli 1931.

Triumph

pisaći strojevi.

Samoprodaja:

Pavao Patrčević, Zagreb.

Petrinjska ulica 35. Telefon 56-78.

PATHÈ BABY

najbolji i najjeftiniji kino-projekcioni aparat. — Potreban je svakoj školi, svakom župniku, svakom društvu i svakom domu. — Na skladištu hiljade raznih filmova, koji se posuđuju uz najpovoljniju najamninu. — Aparat je isto upotrebljiv za mjesta, gdje nema električne struje sa specialnim dinamom. — Obavijesti kao i katalog besplatno kod

„Kinofot" Zagreb

Gundulićeva ulica 7.

Telegram „KINOFOT"

Telefon 75-63